

*Ілля Маліновський,
М. Полховська, к.філол.н., доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Перекладацька трансформація: засіб відтворення саспенсу в українському перекладі хоррор літератури

Природа хоррор літератури, фокусуючись на новому погляді щодо багаторівневих структур створення та істинності глибинної суті саспенсу, зумовлює необхідність дослідження художнього хоррор-тексту у перекладознавстві. Художній текст хоррор літератури є цілісною, динамічною та багаторівневою системою, що наповнена структурними одиницями художнього дискурсу, які є синтагматично-смісловими у розрізі концептуального навантаження та становлять безпосередній вплив на реципієнта. В той же час акцент на інтенційних константах автора через призму

емоційних наративів не виключає культурної складової та прихованого декодування.

Проблемне поле перекладу полягає у правильності відтворення такого типу художньої літератури, де перед перекладачем постає задача входження у іншомовний підтекст. Наявний підтекст функціонує у царині уявлень та понять іншої «чужорідної» культури та підкріплюється жанровими особливостями форми, смислу і концептуального навантаження. Пластична багаторівневість та ефект саспенсу породжують проблему доречного підбору мовно-стилістичних засобів у вихідному тексті та передачі запропонованих автором зв'язків з метою прямого або прихованого впливу на реципієнта.

Саспенс як питомий та необхідний фактор впливу на реципієнта трактується по-різному через свою властивість проникати та акумулюватися у певних частинах художнього тексту, які створюють ефект наростання напруги. Напружене очікування виконує різноманітні функції, що виражають невпевненість у наступних подіях та діях головного героя. Тому відчуття напруги та занепокоєння можна віднести до інформаційних вузлів, а саме базових та небазових доменів ієрархічних фонових знань концепту.

Згідно з виданням Едварда Квінна «A Dictionary of Literary and Thematic Terms», існує два типи саспенсу. Перший тип виникає, коли аудиторія невпевнена, що очікувати далі. Другий тип є саспенсом форми, що позиціонується як невизначеність у «*способі*» того, що є невідворотним, а не того, «*що*» має статися (Квінн, 2006, 407).

Метою саспенсу є створення особливого тривожного стану у читача, щоб він не занудьгував чекаючи на розв'язку конфлікту. Саспенс досить часто називають «*наративною грою*», де читачеві потрібно бути пасивним і висіти на гачку у автора. Одним із головних принципів є затягування моменту певної події (Туренко, 2001, 190).

Саспенс, що його продукує автор у творі жанру хоррор літератури, може акумулюватися та проявлятися у певних видах:

ситуаційний саспенс (розвиток впродовж історії роману), короткий саспенс (епізод – загальна картина), міні-саспенс (деталі – загальна картина (без змін)).

Вважаємо доцільним використовувати типологізацію перекладацьких трансформацій за Карабаном В. І. (Карабан, 2004), адже вони є універсально-обґрунтованими і є основою для подальшого дослідження специфіки саспенсу в англomовних хоррор романах. Розглядаючи трансформацію **конкретизації**, можна зауважити, що підсилення доволі нейтральних елементів надає необхідного смислового відтінку та продукує ефект саспенсу, де в той же час відбувається **збереження графічного вираження** елементів оповіді: «*That memory was already faded, but the memory of the DIVORCE thoughts clear and terrifying*» (Кінг, 2012, 22). – «Цей спогад уже вицвів, але думки про РОЗЛУЧЕННЯ зберігалися в пам'яті **чіткими і жаскими**» (Кінг, 2014, 54). Конкретизація створює необхідний відтінок, що вписується у концептуальний фрейм, де опис зовнішності прямо впливає на читача: «*Lloyd's face seemed to be running, changing, becoming something pestilent. The white skin becoming a hepatic yellow, cracking. Red sores erupting on the skin, **bleeding foul-smelling liquid**. Droplets of blood sprang out on Lloyd's forehead like sweat...*» (Кінг, 2012, 384). – «Враження було, ніби обличчя Ллойда потекло, почало змінюватися, стаючи погубельним. Його біла шкіра перемінювалася на гепатитно-жовту, тріскалася. На тій шкірі лопалися червоні, стікаючі **гидко тхнущою сукровицею виразки**. Краплі крові, мов нім, виступили в Ллойда на лобі ...» (Кінг, 2014, 498).

Маркером емотивного саспенсу виступають і різні регістри мови, де певні мовні одиниці підкріплюються доречними еквівалентами українською мовою та екстраполюють відчуття збудження та можливості наступної трагедії у житті головних героїв: «*Come out here and **take your medicine, you fucking crybaby!***» (Кінг, 2012, 148). – «Виходь сюди і **отримай свою кару, ти, курв'ячий плаксію!**» (Кінг, 2014, 196). Ненормативна лєсика підводить читачів до ситуації неконтрольованості та вимагає

правильного підбору мовної одиниці, що відповідає реєстру оригінального тексту, а також вповні передає зміст оригінального значення: «*He bared his teeth at her. "I'm going to bash your brains in. Bash them right to fuck in"*» (Кінг, 2012, 420). – «Він оскалився до неї. Я таки ввіб'ю тобі мозок у голову. Ввіб'ю його геть нахер» (Кінг, 2014, 583).

Концептуальна складова використаної структури зберігається у вихідному зразку та підкріплюється функціональним значення саспенсу в ході **доместикації значення та контекстуальної заміни** одного з основних складників мовленнєвого впливу на реципієнта. Напис REDRUM, що прослідковується у романі «*The Shining*» як прихований підтекст, що потребує розгадки, підкріплюється асоціатом із алкогольним напоєм – *ромом*: ***"Rum, like you-ho-ho and a bottle of rum?"*** (Кінг, 2012, 276). В українському перекладі ототожнення значення змінюється на іншу назву напою – *арак*, що впливає і на функціональну складову звукової гри: ***«Це той рак, як той що «у полі свисне»?»*** (Кінг, 2014, 361). Таке рішення є доцільним, адже зберігається наявна гра слів та відбувається адаптація для українського читача, але тут перекладач **замінює текст**, створюючи власну синонімічну структуру у еквівалентному вимірі.

Таким чином, коректно підібрані граматичні модуляції та трансформації, є асоціатами жакотворчих образів саспенсу, які передають жах, відчуття занепокоєння та наративну напругу містичного. Емпіричні зразки спрямовані на застосування трансформації дослівного перекладу, конкретизації, генералізації, додавання, граматичної заміни та перестановки, заміну, опущення елементів, за допомогою яких відбулася вербалізація концепту вихідного тексту українською. Активне смислове навантаження несуть і підібрані українські відповідники, модуляційні трансформації та засоби збереження експресивності для збереження саспенсу оригінального твору.

Список джерел

1. Карабан, В.І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Нова книга.
2. Кінг, С. (2014). *Сяйво, пер. з англ. та ком. О. Красюка; худож. О. Семякін*. Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
3. Туренко, О. С. (2001). Феномен страху в деяких культурних традиціях та соціальних інститутах. *Нова парадигма. Альманах наукових праць. Вип. 19*. 182–194.
4. King, S. (2012) *The Shining: A novel*. Anchor : Reissue edition.
5. Quinn, E. A. (2006) *Dictionary of Literary and Thematic Terms, 2nd ed.* Facts On File, Inc. An imprint of Infobase Publishing.